

Elia & de weduwe – een Joods inzicht (uit: The Eliyahu Narratives van Yeshivat Har Etzion)

The reader is struck by the lack of symmetry in length between the two sections describing Eliyahu's activities in each of the locations: at Wadi Kerit the description covers only TWO VERSES (5-6), while his actions in Tzarfat occupy SEVEN VERSES (10-16). What is the reason for this discrepancy?

In the first section, THE MIRACLE IS THE ACTUAL AGENT - i.e., the fact that ravens bring Eliyahu's food. The food itself, on the other hand, is in no way miraculous. It is snatched by the ravens, in their usual manner, from whichever table they happen to along the way. Eliyahu is not party to the miracle of the ravens. In the second section, in contrast, the mission is carried out in a natural way, with the destitute widow agreeing to share the little bread that she has with the stranger. In order to allow the widow to agree to this, and in order that her readiness will have some practical expression, Eliyahu is forced to call upon A MIRACLE WITH REGARD TO THE FOOD that is destined to sustain him, the widow, and her son.

Another difference between the two miracles: in the first section Eliyahu is provided with plentiful food, "bread and meat in the morning and bread and meat in the evening." In the second section a "small cake" (made from a spoonful of flour and a little oil) that hardly suffices as a meal for two, is meant to represent - once a day - the miserly meal for three throughout that year.

What is the meaning of these differences, in terms of what the story is teaching us? In what way do they contribute to its special meaning?

In order to answer these questions we must first ask a different one: is it imperative that the Divine plan concerning Eliyahu's stay in Tzarfat be fulfilled in this particular way? Are the difficulties that arise in Tzarfat an indispensable function of the transition that Eliyahu makes from Wadi Kerit with the ravens to sustain him there, to an inhabited place like Tzarfat and the widow? Not necessarily. If the main subject of our story is the way in which a solution is found for Eliyahu's sustenance, in order that he will be able to dwell far from the center of the kingdom and still survive during the drought, we would expect a different chain of events in our section; a simpler arrangement:

De lezer wordt getroffen door de assymmetrie in lengte tussen de twee secties die de activiteiten van Eliyahu (Elia) in elk van de locaties beschrijven: bij Wadi Kerit beslaat de beschrijving enkel twee verzen (5-6), terwijl zijn acties in Tzarfat zeven verzen beslaan (10-16). Wat is de reden voor deze discrepantie?

In het eerste deel, GAAT HET OM HET WONDER – d.w.z., het feit dat de raven Eliyahu voedsel brengen. Het voedsel zelf, aan de andere kant, is op geen enkele wijze wonderbaarlijk. Het is door de raven weggerukt, op hun gebruikelijke manier, vanaf eender welke tafel waar ze toevallig langs kwamen. Eliyahu maakt geen deel uit van het wonder van de raven. In het tweede deel, daarentegen, is de missie op een natuurlijke manier uitgevoerd, met de behoeftige weduwe die instemt met het weinige brood dat ze heeft te delen met de vreemdeling. Opdat de weduwe hiermee instemt, en opdat haar bereidheid praktische uitgedrukt zou worden, wordt gedwongen Eliyahu een beroep doen op EEN WONDER MET BETREKKING TOT HET VOEDSEL dat bestemd is om hem, de weduwe, en haar zoon te versterken.

Nog een verschil tussen de twee wonderen: in het eerste deel wordt Eliyahu van overvloedig eten voorzien, "brood en vlees 's ochtends en brood en vlees 's avonds." In het tweede deel een "kleine koek" (gemaakt van een lepel bloem en een beetje olie) dat er nauwelijks volstaat als maaltijd voor twee, is bedoeld om - een keer per dag - de karige maaltijd voor drie gedurende die jaren te vertegenwoordigen.

Wat is de betekenis van deze verschillen, in termen van wat het verhaal leert ons? Op welke wijze dragen ze bij aan een speciale betekenis?

Om deze vragen te beantwoorden moeten we eerst een andere vraag stellen: is het noodzakelijk dat het Goddelijk plan met betrekking tot Eliyahu's verblijf in Tzarfat op deze wijze vervuld wordt? Zijn de moeilijkheden die zich in Tzarfat voordoen een onmisbare functie in Eliyahu's overgang van Wadi Kerit, met de raven die hem daar onderhouden, naar een bewoonde plaats, zoals Tzarfat, en de weduwe? Niet per se. Als het belangrijkste in dit verhaal de manier is waarop een oplossing wordt gevonden voor Eliyahu's levensonderhoud, opdat hij in staat zal zijn ver van het centrum van het koninkrijk te wonen en toch tijdens de droogte te overleven, zouden we een andere reeks gebeurtenissen in onze rubriek verwachten; een eenvoudiger regeling:

God sends Eliyahu to Tzarfat and informs him that He has appointed a widow to take care of his provisions (as we are told in verses 8-9). Upon reaching Tzarfat he could be welcomed by a WEALTHY WIDOW who would invite him to dine with her at her home. Eliyahu would accept the invitation and remain in her home for a whole year; she would take care of his meals. Such a description would be much shorter and would parallel almost perfectly what happened at Wadi Kerit. The lack of an apparent miracle in this scenario could be compensated for by having Eliyahu bless the widow that she would not lack anything even during the drought, and the widow would indeed remain wealthy, with the expansive hospitality that she extends to Eliyahu not affecting her property in any way. Why is it specifically this poverty-stricken widow who is sent to fulfill the mission of feeding Eliyahu? It seems as though Divine Providence has selected the wrong person solely in order that the story will be longer and more complicated.

A commentator who was a contemporary of the Kli Yakar, R. Moshe Alshikh, in his commentary "*Mar'ot ha-Tzov'ot*," writes concerning the previous section that through the details of the story "God hints to Eliyahu... claims that he [Eliyahu] had, that he should be patient, for his intention was to sanctify the Name of God." Concerning the conclusion of the stay at Wadi Kerit he writes:

"Here God wanted to uphold the word of His servant and not to give rain except by his word, but God wanted Eliyahu not to wait any longer in asking God for rain, and He hinted to him... the hints given to him through his sustenance by the ravens at Wadi Kerit. But out of zeal for the honor of God, Eliyahu did not ask this. Therefore God hinted to him further in the drying up of the wadi, such that he had no water to drink and was forced to move, IN ORDER THAT HE WOULD NOTICE THAT MANY DESTITUTE PEOPLE WERE SEEKING WATER AND THERE WAS NONE."

R. Alshikh views the crisis that concludes the previous section as teaching Eliyahu a lesson about the poor and destitute who, like him, were forced to uproot themselves and wander in their search for water. He hints at the words of the prophet (*Yishayhu* 41:17-18):

God stuurt Eliyahu naar Tzarfat en laat hem weten dat Hij heeft een weduwe opgedragen heeft om in zijn behoeften te voorzien (zoals de verzen 8-9 ons vertellen). Bij aankomst in Tzarfat hij kon door een rijke weduwe worden verwelkomd, die hem zou uitnodigen om bij haar thuis met haar eten. Eliyahu zou de uitnodiging accepteren en voor een heel jaar in haar huis blijven; zij zou voor zijn maaltijden zorgen. Een dergelijke beschrijving zou veel korter zijn en zou bijna perfect overeenkomen met wat er in Wadi Kerit gebeurde. Het ontbreken van een duidelijk wonder in dit scenario zou kunnen worden gecompenseerd door Eliyahu die de weduwe zegent zodat ze aan niets alles gebrek zou lijden, zelfs tijdens de droogte, en de weduwe zou inderdaad rijk blijven; de buitengewone gastvrijheid die ze aan Eliyahu betoont, zou dan geen invloed hebben op haar bezit. Waarom moet juist deze straatarme weduwe de missie vervullen van Eliyahu te voeden? Het lijkt alsof de Goddelijke Voorzienigheid voor de verkeerde persoon heeft gekozen, alleen om het verhaal langer en ingewikkelder te maken.

Een commentator die een tijdgenoot van de Kli Yakar was, R. Moshe Alshikh, schrijft in zijn commentaar "*Mar'ot ha-Tzov'ot*," met betrekking tot het vorige deel dat door de details van het verhaal "God Eliyahu hints geeft ... die hij [Eliyahu] beweert te hebben, dat hij geduldig zou zijn, want zijn bedoeling was de Naam van God te heiligen." Betreffende de conclusie van het verblijf in Wadi Kerit schrijft hij:

"Hier God wilde het woord van Zijn knecht handhaven en geen regen geven, behalve door zijn woord, maar God wilde dat Eliyahu niet langer wachtte met God te vragen om regen, en Hij gaf hem een vingerwijzing... de hints via zijn levensonderhoud door de raven bij Wadi Kerit. Maar uit ijver voor de eer van God, heeft Eliyahu dit niet gevraagd. Daarom ging God verder met de vingerwijzing van het opdrogen van de wadi, zodat hij geen water had om te drinken en gedwongen werd te gaan verhuizen, OPDAT HIJ ZOU MERKEN DAT VEEL ARME MENSEN WATER ZOCHTEN EN ER WAS GEEN."

R. Alshikh ziet de crisis waarmee de vorige paragraaf sluit, als Eliyahoe een les leren over de armen en behoeftigen, die net als hij, gedwongen werden om hun thuis te verlaten en rond te dolen in hun zoektocht naar water. Hij verwijst naar de woorden van de profeet (*Jesaja* 41:17-18):

"The poor and the destitute seek water and there is none; their tongue is parched for thirst. I, God, shall answer them; [I,] the God of Israel, shall not abandon them. I shall open rivers on high places and fountains amidst the valleys; I shall make the wilderness into a pool of water and parched land into springs of water."

Will the prophet identify with the view of his Creator, and agree to "turn the parched land into springs of water?"

"Despite all this, HE DOES NOT ABANDON HIS ZEALOUSNESS, for his zealotry for God is great. Therefore our merciful God commands him to go to Tzarfat, which is part of Tzidon. By this He means to hint to him that Israel has already been PURIFIED (*nitzrefu*) in the matter of the FOOD (*tzeida*) that they have lacked thus far, but the essence of the matter is IN ORDER THAT HE SHOULD SEE, IN THAT PLACE, THE SUFFERING OF A WIDOW AND ORPHAN, upon whom God Himself has mercy and concerning whom He warns against causing them suffering (*Shemot 21:22*). For were it not for him, the two of them would die, as she says to him: "that I may prepare it for myself and for my son, that we may eat it and die." FROM THEM HE WILL SEE THAT A GREAT MANY LIKE THEM, AMONG THE MASSES OF ISRAEL, WILL DIE OF HUNGER, because he is good and he will pray for mercy upon them, that there should be rain and dew by his word. And there he sees that if he, by the virtue of the widow, is sustained in a miraculous way, what are others to do? This is the meaning of, 'I have commanded there A WIDOWED WOMAN to sustain you.' "

Now it is clear what the true subject of the events in Tzarfat is: it is a new strategy in the argument with Eliyahu. The "technical" solution aimed at finding Eliyahu a new dwelling place in which he will have food to eat is no more than a framework in which to lead him to an unmediated encounter with the suffering and hunger of the weakest strata of society - a widow and orphan. Perhaps this encounter will teach Eliyahu about the magnitude of the anguish that he has brought upon his people, and from this individual example he may understand the general situation, in which "a great many like them" - widows, orphans,

"De armen en de behoeftigen zoeken water en er is geen;. hun tong is uitgedroogd voor de dorst Ik, God, zal hun antwoorden, [Ik], de God van Israël, zal hen niet in de steek laten. Ik zal rivieren openen op hoge plaatsen en fonteinen te midden van de valleien; Ik zal de woestijn in een plas water veranderen en verdroogde land in waterbronnen".

Zal de profeet zich met de visie van zijn Schepper identificeren, en ermee instemmen om "het verdroogde land in waterbronnen te veranderen?"

"Ondanks dit alles, LAAT HIJ ZIJN IJVER NIET ACHTERWEGE, want zijn ijver voor God is groot. Daarom gebiedt onze barmhartige God hem om naar Tzarfat te gaan, dat van Tzidon deel uitmaakt. Hiermee wil Hij hem een hint geven dat Israël reeds gezuiverd (*nitzrefu*) werd op vlak van het VOEDSEL (*tzeida*) dat hen tot nu toe ontbrak, maar de essentie van de zaak is, DAT HIJ OP DIE PLAATS HET LIJDEN VAN EEN WEDUWE EN WEES MOEST ZIEN, met wie God Zelf erbarmen en bezorgdheid heeft, en wie Hij waarschuwt die ze doet lijden (*Shemot 21:22*) Want was het niet voor hem, dan zouden die twee sterven, zoals zij tot hem zegt: "dat kan ik voor mezelf en voor mijn zoon bereiden, zodat wij het eten en sterven." VIA HEN ZAL HIJ ZIEN DAT EEN GROOT AANTAL ZOALS ZIJ, ONDER VAN ISRAËLS MASSA ZULLEN STERVEN VAN HONGER, omdat hij goed is en zal bidden om genade over hen, dat er regen en dauw zal komen door zijn woord. En daar ziet hij dat als hij op een wonderbaarlijke wijze wordt onderhouden door de deugd van de weduwe; wat moeten anderen doen? Dit is de betekenis van: 'Ik heb daar een weduwe geboden jou te onderhouden.' "

Nu is het duidelijk wat het ware onderwerp van de gebeurtenissen in Tzarfat is: het is een nieuwe strategie in het geschil met Eliyahu. De "technische" oplossing, erop gericht dat Eljahoe een nieuwe woonplaats vindt waar hij eten zal vinden om te eten, is niet meer dan een kader waarin hem wordt geleid naar een machteloze aanraking met het lijden en de honger van de zwakste lagen van de samenleving - een weduwe en wees. Misschien leert deze ontmoeting Eliyahu over de omvang van de angst die hij over zijn volk heeft gebracht, en vanuit dit individueel geval kan hij de algemene situatie begrijpen, waarin "een groot aantal net als zij" - weduwen, wezen en de

and the other downtrodden poor - "will die of hunger." Perhaps this encounter will lead him to soften his heart and he will "pray for mercy upon them, that there should be rain and dew by his word."

Let us now sketch a more accurate depiction of the new dual experience that awaits Eliyahu at the gates of Tzarfat: the experience of PERSONAL hunger, which he senses for the first time, and the experience of an unmediated encounter with the hunger of the widow and the orphan, who are about to die of starvation.

At first glance, considering the woman's actions as they appear to Eliyahu, upon arriving at the city, it is not unreasonable for him to deduce that she does actually have some food: were this not so, why would she be gathering wood? Surely it must be in order to bake her bread. Nevertheless, he refrains from asking right away, "Bring me, I pray you, a MORSEL OF BREAD in your hand"; rather, he first asks: "Fetch me, I pray you, a little WATER in a vessel, that I may drink."

Only after she accedes to this request (even before she is actually able to fulfill it) he requests a more substantial favor - for a morsel of bread. Why does he do this?

R. Alshikh explains: "ELIYAHU WAS EMBARRASSED TO START OFF BY ASKING FOR FOOD, for food was dear at that time. Therefore he began by asking for water to drink, and even that - only 'a little.' When 'she was going to fetch' the water, 'he called to her and said: Bring me, I pray you, a morsel of bread in your hand.' In other words, since [drinking] water without first [eating] bread is harmful for the heart, therefore 'First please bring me a morsel of bread in your hand - before I drink.' "

According to this interpretation, in ordering his requests the way he does, Eliyahu reveals his own hunger pangs and the humiliation that he feels on their account. He is feeling what anyone who has lost his possessions and is forced to beg feels. But even greater is the shame of being forced to beg from a poor widow, who will not necessarily be able to give him what he is asking. Therefore, reluctantly, he begins by asking for something that he is certain that she is able to give him: a little water in a vessel. Eliyahu's embarrassment and careful attempt not to ask the widow right at the start for something so valuable as a morsel of bread are in vain. When he finally dares to express what

andere onderdrukte armen - "zullen sterven van de honger." Misschien zal deze ontmoeting hem leiden naar een verzachten van zijn hart en zal hij "bidden om genade over hen, opdat er regen en dauw zou zijn door zijn woord."

Laten we nu een meer nauwkeuriger beeld schetsen van de nieuwe dubbele ervaring die Eliyahu aan de poorten van Tzarfat wacht: de ervaring van PERSOONLIJKE honger, die hij voor het eerst voelt, en de ervaring van een machteloze aanraking met de honger van de weduwe en de wees, die bezig zijn te sterven van de honger.

Op het eerste gezicht, gezien reacties van de vrouw als ze voor Eliyahu bij zijn aankomst in de stad verschijnt, is het voor hem niet onlogisch om af te leiden dat ze echt wat te eten heeft: als dit niet zo was, waarom zou ze anders hout aan het verzamelen zijn? Dat moet zeker zijn om haar brood te bakken. Toch, beheerst hij zich van meteen te vragen: "Breng mij, ik bid u, om een STUK BROOD te krijgen", maar hij vraagt daarentegen eerst: "Haal me, ik bid u, een beetje WATER in een vat, zodat ik kan drinken."

Pas nadat ze op dit verzoek ingaat (nog voordat ze eigenlijk in staat is om het te vervullen), vraagt hij een meer substantiële gunst - voor een stuk brood. Waarom doet hij dit?

R. Alshikh legt uit: "ELIYAHU SCHAAMDE ZICH OM TE BEGINNEN MET NAAR ETEN TE VRAGEN, want voedsel was op dat moment duur. Daarom begon hij met water om te drinken te vragen, en dat zelfs - alleen 'een beetje.' Wanneer 'ze op het punt stond' het water, 'te halen, riep hij haar toe en zei: Breng me, ik bid u, een stuk mee.' M.a.w., omdat water [drinken] zonder eerst brood [te eten] schadelijk voor het hart is, daarom 'Gelieve mij eerst een stuk brood te geven - voordat ik drink.' "

Volgens deze interpretatie, het ordenen van zijn verzoeken op de manier zoals hij dat doet, onthult Eliyahu zijn eigen hongergevoel en de vernedering die hij voelt t.o.v. hen. Hij voelt wat iedereen voelt die zijn bezittingen heeft verloren en gedwongen wordt om te bedelen. Maar nog groter is de schande van gedwongen te worden om te bedelen van een arme weduwe, die niet noodzakelijkerwijs in staat gaat zijn om hem te geven wat hij vraagt. Daarom, met tegenzin, begint hij door iets te vragen waarvan hij zeker weet dat ze in staat is dat hem te geven: een beetje water in een vat. Eliyahu's verlegenheid en doordachte poging om de weduwe niet meteen naar iets te vragen dat zo waardevol is als een stuk brood, zijn tevergeefs. Als hij eindelijk durft uitdrukken wat

he wants explicitly - "Bring me, I pray you, a morsel of bread in your hand" - he is met with an emotional refusal; a speech that he is certainly not expecting:

(12) "She said: As the Lord your God lives, I have nothing baked, but a handful of meal in the jar and a little oil in a bottle, and behold - I am gathering two sticks so I can come and prepare it for myself and for my son, that we may eat it, and die."

The woman is unaware of the identity of the man in front of her; she never imagines that this is the very the person who is responsible for her terrible hunger and suffering. But Eliyahu, who is aware of his responsibility for her state, hears in her words a most severe accusation. What contributes to this in particular is the widow's introductory oath. The sensitive reader is reminded - undoubtedly like Eliyahu himself - of Eliyahu's own oath before Achav:

Widow's oath:
(12) "AS THE LORD YOUR GOD LIVES,
I HAVE NOTHING (*im yesh li*) baked
BUT (*ki im*) a handful of meal..."

Eliyahu's oath:
(1) "AS THE LORD GOD OF ISRAEL
LIVES,
THERE SHALL BE NO (*im yihye*) rain
or dew in these years
BUT (*ki im*) by my word."

Just as Eliyahu expresses his special closeness to God, in Whose Name he takes his oath, so the widow expresses in her oath ELIJAHU'S special closeness to God, in Whose Name she is now speaking. She obviously does this out of a recognition of Eliyahu as a man of God. The continuation of her speech is likewise similar in structure to the continuation of Eliyahu's original vow. This linguistic connection between the two declarations hints to Eliyahu - and to us, the readers - that it is Eliyahu's oath that has led to this speech by the widow. Eliyahu's words, keeping rain and dew away from the land, are what bring about the situation of this destitute woman - "that we may eat it, and die."

Eliyahu now faces a dual conflict: on the external level, he is in conflict with the widow - his request has been met with a justified refusal. Her life, and the life of her son, take precedence over the life of this stranger, even if he too is destitute and hungry for bread.

hij expliciet wil - "Breng me, ik bid u, een stuk brood in je hand" - komt hij in aanraking met een emotionele afwijzing, een toespraak die hij zeker niet verwacht:

(12) "Zij zei: Als de Heer uw God leeft, ik heb niets gebakken, maar een handvol meel in de pot en een beetje olie in een fles, en zie - ik ben twee stokken aan het verzamelen zodat ik kan thuiskomen en het voor mezelf en voor mijn zoon bereiden, opdat wij het eten, en sterven."

De vrouw is zich niet bewust van de identiteit van de man voor haar, het komt bij haar niet te denken dat dit de persoon is die voor haar vreselijke honger en lijden verantwoordelijk is. Maar Eliyahu, die zich bewust is van zijn verantwoordelijkheid voor haar situatie, hoort in haar woorden een zeer ernstige beschuldiging. Wat in het bijzonder hiertoe bijdraagt is de inleidende eed van de weduwe. De gevoelige lezer wordt herinnerd - ongetwijfeld zoals Eliyahu zelf - aan de eigen eed van Eliyahu voor Achav:

Widow's eed:
(12) "ALS DE HERE UW GOD LEEFT,
IK HEB NIETS (*im yesh li*) gebakken
DAN (*ki im*) een handvol meel ... "

Eliyahu's eed:
(1) "ALS DE HERE GOD VAN ISRAËL
LEEFT,
ZAL ER GEEN (*im yihye*) regen of dauw
in deze jaren zijn
DAN (*ki im*) door mijn woord. '

Net als Eliyahu zijn speciale band met God uitdrukt, in Wiens Naam hij zijn eed zwerft, zo drukt de weduwe in haar eed de speciale band uit die Eliyahu met God heeft, in Wiens Naam ze nu spreekt. Ze doet dit uiteraard vanuit een erkenning van Eliyahu als een man van God. De voortzetting van haar toespraak is eveneens vergelijkbaar met de voortzetting van de oorspronkelijke gelofte van Eliyahu. Deze taalkundige verbinding tussen de twee verklaringen geeft een hint aan Eliyahu - en aan ons, de lezers - dat het de eed van Eliyahu is die bij de weduwe tot deze toespraak leidde. Eliyahu's woorden, van regen en dauw weg te houden uit het land, liggen aan de basis van de situatie van deze berooide vrouw - "opdat wij het eten en sterven."

Elijahoe staat nu voor een dubbele conflict: uiterlijk is hij in conflict met de weduwe - zijn verzoek is gestoten op een gerechtvaardigde weigering. Haar leven en het leven van haar zoon, hebben voorrang boven het leven van deze vreemde, zelfs als ook hij berooid en hongerig naar brood is.

She explains her refusal with an emotional and severe speech, thereby unconsciously serving as God's mouthpiece. Her mission here is not to sustain Elijah as he has been promised, but rather to hint to him, unknowingly, that the responsibility for her dire situation rests with him.

This is the second, hidden conflict - between Elijah and God: how is the contradiction between God's promise upon sending him here - "Behold, I have appointed there a widow to sustain you" - and the woman's justified refusal to fulfill her mission, to be resolved? We may formulate this question in sharper terms: this widow is meant to fulfill a double-edged, self-contradictory mission: on one hand, she is meant to provide Elijah with food (although she does not know this), thereby allowing him to maintain his zealous stance concerning the drought; on the other hand, she comes to rebuke him for this very stubbornness concerning his oath and his zealotry for God (this too, unknowingly) - and to achieve this she actually needs to refrain from sustaining him.

All of this is meant, by God, as a test for Elijah. The simple solution to this entire complicated situation would be for him to restore, at a single word from himself, rain and dew to the earth. This would alleviate the suffering of the widow and her son, and Elijah would no longer depend on the mercies of various Divine agents to sustain him. But he is not yet ready to do this, and the situation will continue for a long time before being resolved.

Elijah's solution of creating a miracle leads to the continuation of the argument

Previously, in section 3, we noted that in Elijah's move from Wadi Kerit to Tzarfat there is a change in the tactic that God uses in the argument against him. At Wadi Kerit, Elijah was tested in a situation of isolation from the fate of his people and the suffering of the drought, while in Tzarfat he is tested in the context of participation in this suffering. But this distinction, with its two components, is not quite accurate - as we shall see further on. Already at Wadi Kerit, Elijah begins to witness scenes of drought, as the wadi gradually shrinks and dries up before his eyes. There Elijah encountered the ramifications of the drought as manifested on the LAND itself - its wadis, its plants, and animal life. This affects Elijah personally - and not just as an observer. He is forced to leave his place

Ze legt haar weigering uit met een emotionele en harde woorden, daarmee onbewust als spreekbuis van God dienend. Haar missie hier is niet om Elijah te onderhouden, zoals hem is toegezegd, maar om hem zonder het te weten een vingerwijzing te geven dat de verantwoordelijkheid voor haar benarde situatie bij hem berust.

Dit is het tweede, verborgen conflict - tussen Elijah en God: hoe is de tegenstelling tussen Gods belofte bij het hem naar hier sturen - "Zie, Ik heb daar een weduwe aangesteld om u te onderhouden" - en de gerechtvaardigde weigering van de vrouw om haar missie te vervullen, dat moet worden opgelost? We kunnen deze vraag scherper formuleren: deze weduwe is bedoeld om een tweesnijdende, innerlijk tegenstrijdige missie te vervullen: aan de ene kant is ze bedoeld om Elijah van eten te voorzien (hoewel ze dit niet weet), waardoor hij zijn ijverige houding met betrekking tot de droogte kan behouden; aan de andere kant, komt ze Hem te bestraffen voor deze felle koppigheid aangaande zijn eed en ijver voor God (ook dit, onbewust) - en om dit te bewerken moet ze zich feitelijk onthouden van hem te onderhouden.

Dit alles is door God, als een test voor Elijah bedoeld. De eenvoudige oplossing voor deze hele gecompliceerde situatie zou voor hem zijn om, met één enkel woord van hemzelf, terug regen en dauw op de aarde brengen. Dit zou het lijden van de weduwe en haar zoon verlichten, en Elijah zou niet langer afhankelijk zijn van de genade van verschillende Goddelijke tussenpersonen om hem te onderhouden. Maar hij is er nog niet klaar voor om dit te doen, en de situatie zal voor een lange tijd doorgaan voordat ze opgelost raakt.

Elijah's oplossing van het creëren van een wonder leidt tot de voortzetting van het argument

Eerder, in hoofdstuk 3, hebben we opgemerkt dat in Elijah's verplaatsing van Wadi Kerit naar Tzarfat er een verandering van tactiek is die God in het argument tegen hem gebruikt. Bij Wadi Kerit, werd Elijah in een situatie getest los van het lot van zijn volk en het lijden van de droogte, terwijl in Tzarfat hij in het kader van deelname aan dit lijden getest werd. Maar dit onderscheid, met zijn twee componenten, is niet helemaal juist - zoals we verderop zullen zien. Reeds bij Wadi Kerit, begint Elijah getuigen te zijn van droogte scènes, zoals de wadi die geleidelijk krimpt en voor zijn ogen opdroogt. Daar kwam Elijah in aanraking met de gevolgen van de droogte die tot uiting kwamen op het LAND zelf - zijn wadi's, de planten en dierlijk leven. Dit beïnvloedt Elijah persoonlijk - en niet alleen als waarnemer. Hij wordt gedwongen om zijn plaats te verlaten en

and move to somewhere far away, in order to be somewhere where there is water (as Rashi explains the drying up of the wadi, in verse 7). But the suffering of the land on account of the drought and his own personal suffering - as a refugee who must roam about as a result of it - do not cause Eliyahu to budge from his stance. Now he will have a more shocking encounter with the suffering of the drought - the suffering of two unfortunate people, a widow and her orphan son, who represent many more like them: people who are on the brink of starvation. Perhaps the company of such people will soften the prophet's position. Eliyahu's journey to Tzarfat and his meeting with the widow, including his embarrassing request of her to give him bread and her refusal, turns him into a partner in the suffering - but only for a moment. At the gates of Tzarfat, and likewise throughout the year that he dwells in this city in the woman's house, Eliyahu is still being tested - as during his year of dwelling at Wadi Kerit - as to his ability to separate himself from the fate of his people, the fate of human beings who are wasting away from hunger, and thus the argument that characterized his year at Wadi Kerit continues. What is the test? It concerns Eliyahu's ability - for only he is able - to solve the conflict in which he is now involved, and which was described at the end of the preceding section in his invoking of the miracle:

- (14) "For so says the Lord God of Israel: The jar of meal will not finish, nor will the bottle of oil be lacking...
(15) She went and did as Eliyahu had said, and he [read: she] and she [read: he] and her household ate for a year.
(16) The jar of meal did not finish, not did the bottle of oil lack..."

And so, it is not by nullifying his decree and returning the rain to the land that Eliyahu solves the contradiction that has met him, but rather by means of a local, personalized miracle that is meant to allow this widow to fulfill her mission to sustain him. It is not with a view to saving her and her son that Eliyahu acts - for in what way are they more important than the many other widows and orphans living throughout the drought-stricken land, who are equally hungry? It is for the sake of his own existence that Eliyahu acts, so that God's command may be fulfilled: "Behold, I have appointed there a widowed woman to sustain you." The widow is, for him, no more than a device by means of which Eliyahu will receive food. But since this involves unforeseen objective difficulties, Eliyahu seeks to solve them miraculously.

naar ergens ver, om ergens te komen waar er water is (zoals Rashi het opdrogen van de wadi uitlegt, in vers 7). Maar het lijden van het land als gevolg van de droogte en zijn eigen persoonlijke leed - als een vluchteling die zowat moet rondzwerfen als gevolg daarvan - brengt Eliyahu geen verandering in z'n houding. Nu zal hij een schokkender ontmoeting hebben met het lijden van de droogte - het lijden van twee ongelukkige mensen, een weduwe en haar zoon-wees, die nog veel anderen zoals hen vertegenwoordigen: mensen die op de rand van de hongerdood staan. Misschien zal het gezelschap van deze mensen de stellingname van de profeet verzachten. Eliyahu De reis naar Tzarfat en zijn ontmoeting met de weduwe, met inbegrip van zijn gênante verzoek aan haar om hem brood te geven en haar weigering, verandert hem in een partner in het lijden - maar enkel voor een moment. Aan de poorten van Tzarfat, en ook het hele jaar dat hij in deze stad in het huis van de vrouw woont, wordt Eliyahu nog steeds getest - zoals tijdens zijn jaren verblijf te Wadi Kerit - m.b.t. zijn vermogen om zich af te zonderen van het lot van zijn volk, het lot van mensen die wegwijnen van de honger, en dus blijft het argument dat zijn jaar bij Wadi Kerit kenmerkte. Wat is de test? Het betreft Eliyahu's vermogen - want enkel hij is in staat - om het conflict op te lossen waarin hij nu betrokken is, en dat aan het einde van de vorige paragraaf was beschreven bij zijn beroep op het wonder:

- (14) "Want zo zegt de Here, de God van Israël: De pot met meel zal niet opraken, noch zal de fles olie eraan ontbreken ...
(15) Zij ging en deed wat Eliyahu gezegd had, en hij [lees: zij] en zij [lees: hij] en haar huis aten een jaar.
(16) De pot met meel raakte niet op, noch ontbrak olie in de fles..."

En zo is het niet door op zijn besluit terug te komen en de regen naar het land terugkeert dat Eliyahu de tegenstrijdigheid die op zijn weg kwam oplost, maar d.m.v. een plaatselijk, apart wonder dat bedoeld is om deze weduwe haar missie te laten vervullen van hem te onderhouden. Het is niet met het oog op het redden van haar en haar zoon dat Eliyahu handelt - want op welke manier zijn zij belangrijker dan de vele andere weduwen en wezen in 't door de droogte geteisterde land, die even-zeer honger hebben? Het is omwille van zijn eigen bestaan, dat Eliyahu handelt, zodat Gods opdracht kan worden vervuld: "Zie, ik heb daar een weduwe vrouw aangesteld om u te onderhouden." De we-duwe is, voor hem, niet meer dan een apparaat waarmee Eliyahu aan voedsel komt. Maar aange-zien dit onvoorziene objectieve moeilijkheden met zich meebrengt, wil Eliyahu deze op wonderbaarlijke wijze oplossen.

Above (section 2) we saw that to Radak's view, the very fact that God tells Eliyahu that he will be sustained by the widow includes within it the instruction that if necessary, he should perform a miracle in her home. Indeed, the miracle that Eliyahu decrees is fulfilled "AS GOD'S WORD that He spoke, by Eliyahu's hand." But this very word of God itself, hinting at the possibility of Eliyahu performing a miracle that will facilitate his survival, is meant only to test Eliyahu's readiness to make use of this device. Will the prophet choose a lifestyle that will constantly emphasize his superiority over his surroundings? From this perspective it appears that this Divine command to Eliyahu resembles the command that led him to Wadi Kerit and his distinguished existence there, but the difference between the two commands is clear. In the second command God does not tell him EXPLICITLY to create for himself a framework for existence that is dependent on a miracle that will distinguish him from his surroundings; rather, it is a matter of choice. In choosing to solve the problem by miraculous means, Eliyahu reveals his concern for himself. This is hinted at by R. Alshikh at the end of the same excerpt that we quoted above:

"There [in Tzarfat] he will see that even he, by the merit of a widowed woman, IS SUSTAINED MIRACULOUSLY; WHAT, THEN, IS EVERYONE ELSE TO DO?"

In other words - what should regular people do, having no miracle to protect them from hunger and thus being threatened with starvation? The egocentric basis of the miracle that Eliyahu performs for the widow is detectible in his directions to her:

(13) "Eliyahu said to her: Do not fear; come, do as you have said, but MAKE ME a small cake of it FIRST, and bring it TO ME, AND THEN AFTERWARDS MAKE FOR YOU AND FOR YOUR SON."

Why does Eliyahu ask that he be given preference over the owners of the meal and the oil - the widow and her son? The Ralbag seems to best answer our question:

"Eliyahu commanded her thus because it is OWING TO [the fact of] SUSTAINING HIM that the blessed God would bring blessing upon that meal and the oil; if she would prepare first for herself and her son, the meal and the oil would be finished."

Boven (hoofdstuk 2) zagen we dat m.b.t. Radak's zienswijze, het feit dat God Eliyahu zegt dat hij door de weduwe zal worden onderhouden ook de instructie inhoudt dat, indien nodig, hij een wonder in haar huis moet verrichten. Het wonder dat Eliyahu uitvaardigt, wordt inderdaad vervuld "ALS GODS WOORD, dat Hij sprak, a.h.v. Eliyahu." Maar dit woord van God zelf, dat zinspeelt op de mogelijkheid dat Eliyahu een wonder verricht dat zijn overleving vergemakkelijken zal, is enkel bedoeld om Eliyahu's bereidheid om hiervan gebruik te maken te test. Zal de profeet voor een levensstijl kiezen die voortdurend zijn superioriteit over zijn omgeving zal benadrukken? Vanuit dit perspectief lijkt het erop dat deze Goddelijke opdracht aan Eliyahu op de opdracht lijkt die hem naar Wadi Kerit leidde en zijn afgezonderd bestaan daar, maar het verschil tussen de twee opdrachten is duidelijk. In de tweede opdracht zegt God hem niet EXPLICIET voor zichzelf een bestaanskader te creëren dat van een wonder afhankelijk is dat hem van zijn omgeving zal onderscheiden; het is veeleer een kwestie van keuze. In de keuze om het probleem op wonderbaarlijke wijze op te lossen, onthult Eliyahu zijn bezorgdheid voor zichzelf. Daarop zinspeelt R. Alshikh aan het eind van dezelfde passage die we hierboven citeerden:

"Daar [in Tzarfat] zal hij zien dat zelfs hij, door de verdienste van een weduwe, OP WONDERBAARLIJKE WIJZE WORDT ONDERHOUDEN; WAT MOET, IEDER ANDER DAN DOEN?"

Met andere woorden - wat moet de gewone man doen, die geen wonder heeft om hen tegen honger te beschermen en dus met hongersnood bedreigd is? De egocentrische basis van het wonder dat Eliyahu voor de weduwe verricht is waarneembaar in zijn instructies aan haar:

(13) "Eliyahu zei tegen haar: Wees niet bang, kom, doe zoals u gezegd hebt, maar MAAK er EERST een kleine koek van VOOR MIJ, en breng het MIJ, EN MAAK DAN DAARNA VOOR U EN VOOR UW ZOON."

Waarom vraagt Eliyahu dat hij de voorkeur krijgt boven de eigenaren van het meel en de olie - de weduwe en haar zoon? De Ralbag lijkt onze vraag het beste te beantwoorden:

"Eliyahu beval haar zo, omdat het HOORT BIJ [het feit van] HEM TE ONDERHOUDEN dat de gezegende God op dat meel en de olie zegen zou brengen; als ze eerst voor zichzelf en haar zoon zou bereiden, zou het meel en de olie gestopt worden."

In other words, the widow herself is not worthy of a miracle. Only on account of Eliyahu is her life saved, as well as the life of her son, and she merits that her provisions are miraculously extended only in order that she will be able to sustain the prophet.

This order, in which Eliyahu receives his portion first and only afterwards do the widow and her son eat of the remains, is maintained throughout that year. According to Ralbag, the continuity of the miracle depends on this order, and since the miracle does indeed continue throughout that year, its condition must also have been maintained. This is hinted at in the '*ketiv*' (the literal wording of the written text) in verse 15:

"He [to be read: she] and she [to be read: he] ate, as well as her household, for a year."

Concerning this textual formulation, the Midrash (*Shir ha-Shirim Rabba* 2:16) teaches:

"R. Yehuda bar Simon said: Did he then eat of her [food]? Was it not the case that both she and he ate of what was actually his? As it is said, "She and he ate" - but it is written, "he and she.""

According to the way in which the verse is READ, "She ate, and he," the verb, which is in the feminine form, corresponds with the subject "she": "the grammatical rule is that when a male and female are mentioned together, the verb follows whichever of them is mentioned first, whether male or female, for the first one is the more important and is therefore mentioned first" (Radak *ad loc.*, he also brings other examples). But it appears that even according to the way in which the verse is WRITTEN ("He ate, and she") we must conclude that the verb in its feminine form, referring specifically to the widow, comes to emphasize the widow's reward: since she believed what the prophet told her and did as he said ("she went and did as Eliyahu had said"), SHE merits to eat food that lasts all of that year by means of a miracle. This idea is expressed with greater emphasis in the way that the verse is READ because she is mentioned before Eliyahu.

In the widow's home, Eliyahu is tested in his ability to accustom himself to a privilege that distinguishes him - to his benefit - from all the other people living in the same city and ensures his survival. Even within the limited circle within which he is living, in the widow's house, this privilege is constantly emphasized:

M.a.w., de weduwe zelf is geen wonder waardig. Alleen op grond van Eliyahu wordt haar leven gered, evenals het leven van haar zoon, en zij verdient dat haar levensmiddelen op miraculeuze wijze uitgebreid worden, enkel opdat zij in staat zou zijn om de profeet te onderhouden. Deze volgorde, waarin Eliyahu eerst zijn portie krijgt en pas achteraf de weduwe en haar zoon van de resten eten, gaat zo dat gehele jaar door. Volgens Ralbag, is de continuïteit van het wonder afhankelijk van deze volgorde, en omdat het wonder inderdaad dat jaar voortduurde, moet de voorwaarde ook zijn gehandhaafd. Daarop wordt gezinspeeld in de '*ketiv*' (de letterlijke formulering van de geschreven tekst) in vers 15:

"Hij [te lezen: zij] en zij [te lezen: hij] aten, evenals haar huishouden, gedurende een jaar."

Met betrekking tot deze tekstuele formulering, leert de Midrasj (*Shir ha-Shirim Rabba* 2:16):

"R. Yehuda bar Simon zei: Heeft hij dan van haar [voedsel] gegeten? Was het niet zo dat zowel zij als hij at van wat eigenlijk het zijne was? Zoals men zegt: "Zij en hij at" - maar er is geschreven, "hij en zij.""

Volgens de manier waarop het vers GELEZEN wordt, "Zij at, en hij," het werkwoord dat in de vrouwelijke vorm staat, komt met het onderwerp "zij" overeen: "de grammaticale regel is dat wanneer een mannelijk en vrouw samen worden genoemd, volgt het werkwoord die welke het eerst genoemd wordt, zij het mannelijk of vrouwelijk, want de eerste is belangrijker en wordt daarom het eerst genoemd" (Radak *ad loc.*, hij geeft ook andere voorbeelden). Maar het blijkt dat zelfs volgens de manier waarop het vers is GESCHREVEN ("Hij at, en zij") we moeten concluderen dat het werkwoord in de vrouwelijke vorm, die specifiek naar de weduwe verwijst, de beloning van de weduwe komt benadrukken: omdat ze geloofde wat de profeet tegen haar zei en deed wat hij zei ("ze ging en deed wat Eliyahu gezegd had"); ZIJ verdient voedsel te eten, dat d.m.v. een wonder heel dat jaar voortduurt. Deze gedachte wordt met meer nadruk uitgedrukt in de manier waarop het vers wordt GELEZEN omdat zij vóór Eliyahu wordt vermeld.

In het huis van de weduwe, wordt Eliyahu getest in zijn vermogen om zich aan te passen aan een voorrecht dat hem - tot zijn voordeel - onderscheidt van alle andere mensen die in dezelfde stad leven en zijn overleving verzekert. Zelfs binnen de beperkte kring waarbinnen hij leeft, in het huis van de weduwe, wordt dit voorrecht voortdurend benadrukt:

Elijahu requires - and thus it is done - that at every meal held in the house and prepared from the meal and the oil upon which he invokes the miracle that they should remain permanently available, his portion should be served first - before the widow and before her son.

Can Elijahu continue living in such a problematic situation, witnessing around him people who are collapsing from hunger, while ensuring his own survival by means of a constant emphasis on his own preferential status? The situation continues for an entire year.

Elijahu displays signs of softening. While not retracting his oath, he cannot remain indifferent to the widow's suffering. This predicament finds expression several times in Elijahu's words:

i. At the very outset of his encounter with the widow, Elijahu hesitates in asking for a morsel of bread, preferring first to request some water "since Elijahu was embarrassed to start off by asking for bread, since it was dear," as R. Alshikh explains. We note something of a lack of confidence in his stance, faced with the hunger that he has encountered and for which he is responsible.

ii. We previously highlighted Elijahu's difficult request of the woman in verse 12 - that he first be served his portion of the measly meal. This request is admittedly necessary, since the miracle depends on it, as Ralbag explains, but this in no way softens the shocking impression that it makes. What does go some way towards softening the blow of his request is Elijahu's introductory words:

(13) "Elijahu said to her: FEAR NOT, come, do AS YOU HAVE SAID, but make me from it..."

These reassuring words, coming in response to the widow's despairing monologue, testify to Elijahu's sensitivity towards her torment and his attempt to present what he wants in the gentlest possible way. To this we must add the contraction of his request - "a SMALL cake" (as opposed to the PIECE of bread that he originally asked for), likewise indicating the influence of the widow's speech.

In order to persuade the widow to do as he has asked, Elijahu attaches a fiery declaration in God's Name:

(14) "For so says the Lord God of Israel: the jar of meal will not run out, nor will the bottle of oil be lacking, until the day that God gives [written 'titen,' read 'tet'] rain upon the face of the land."

Elijahu vereist - en dus wordt het gedaan - dat bij elke in het huis genoten maaltijd die bereid is uit het meel en de olie waarover hij het wonder afroept, zodat die permanent beschikbaar zouden blijven, zijn deel eerst moet worden opgediend - vóór de weduwe en vóór haar zoon.

Kan Elijahu in een dergelijke problematische situatie blijven wonen, om hem heen mensen zien bezwijken van de honger, en tegelijkertijd zijn eigen overleving verzekeren d.m.v. een constante nadruk op zijn eigen bevoorrechte status? De situatie duurt een heel jaar.

Elijahu vertoont tekenen van verzachting. Hoewel hij zijn eed niet intrekt, kan hij niet onverschillig blijven voor het lijden van de weduwe. Deze hachelijke situatie komt meerdere malen tot uitdrukking in Elijahu's woorden:

i. Helemaal aan het begin van zijn ontmoeting met de weduwe, aarzelt Elijahu om een stuk brood te vragen, geeft hij de voorkeur aan wat water te vragen "want Elijahu was beschaamd om meteen naar brood te vragen, want het was duur," zoals R. Alshikh uitlegt. We merken iets van een gebrek aan vertrouwen in zijn houding, geconfronteerd met de honger die hij heeft ondervonden en waarvoor hij verantwoordelijk is.

ii. We hebben eerder gewezen op Elijahu's moeilijke vraag aan de vrouw in vers 12 - dat hij van de luttele maaltijd eerst zijn deel geserveerd moet krijgen. Dit verzoek is weliswaar noodzakelijk, omdat het wonder ervan afhangt, zoals Ralbag uitlegt, maar dit verzacht op geen enkele manier de schokkende indruk die dat maakt. Wat enigszins naar verzachting van de klap van zijn verzoek leidt, zijn Elijahu's inleidende woorden:

(13) "Elijahu zei tot haar: VREES NIET, kom, doe ZOALS JE GEZEGD HEBT, maar maak mij van het ..."

Deze geruststellende woorden, als reactie op de wanhopige monoloog van de weduwe, getuigen van de gevoeligheid van Elijahu voor haar pijniging en zijn poging om wat hij wil op de zachtst mogelijke manier over te brengen. Hieraan moeten we de samentrekking van zijn verzoek voegen - "een KLEINE koek" (in tegenstelling tot het STUK brood, dat hij oorspronkelijk vroeg), dat eveneens de invloed van het woord van de weduwe aangeeft.

Om de weduwe te overtuigen te doen wat hij heeft gevraagd, voegt Elijahu er een vurige verklaring in Gods Naam aan toe:

(14) "Want zo zegt de Here God van Israël: de pot met meel zal niet opraken, noch de oliefles tekort hebben, tot de dag dat God regen geeft ['titen' geschreven, lees 'tet'] op het oppervlak van het land."

The final clause here is most surprising: why does Eliyahu make mention of this "target date?" The answer provided by the Ba'al ha-Metzudot - "For then there will be no need for a miracle" - fails to explain this phrase adequately. How can Eliyahu be so certain that his stay in the widow's home will continue until the end of the drought? And why does he make the rainfall dependent on God's hand? It is not Eliyahu himself who holds the "key to the rainfall"; it is not by his word that the rain is meant to return - "except by my word!" As in many other instances in *Tanakh*, the WRITTEN form reveals an important level of significance in understanding the story. The written form in our verse exposes what lies hidden in the heart of the speaker: "Give [or "You will give"], O God, rain upon the face of the land." It is almost a plea that Eliyahu expresses: "Please, O God, may it be Your will to give rain upon the face of the land." In other words: "Take back the responsibility for the rainfall; release me from [the task of] holding the key to the rain." In this sentence Eliyahu reveals, for the first time, some hesitation in his position. Anyone who is unfamiliar with Eliyahu and the background to the story (like the widow) hears in these words a clear expression of his wish that God should soon send rain. The suffering of the widow and Eliyahu's need to share her food in a way that causes him discomfort lead the prophet, for the first time, to express in words a new attitude. Nevertheless, he is not yet ready to cancel his vow. The words, "until God will give rain upon the face of the land" are uttered immediately after his invocation of the miracle, whose entire purpose is to facilitate Eliyahu's existence in Tzarfat as the drought continues. When the conditions become ripe for a nullification of the decree of the drought, as a result of a change in Eliyahu's stance (following the next episode), God will eventually repeat Eliyahu's words here, giving him the job:

(18:1) "Go, appear before Achav, and I SHALL GIVE RAIN UPON THE FACE OF THE LAND."

Here Eliyahu tells the widow:

(17:16) "... until the day when GOD WILL GIVE RAIN UPON THE FACE OF THE LAND."

...

Hier is de laatste zinsnede het meest verrassend: waarom vermeldt Eliyahu deze "streefdatum?" Het antwoord van de Ba'al ha-Metzudot - "Want dan zal er geen behoefte aan een mirakel zijn" - geeft geen adequate verklaring voor deze zin. Hoe kan Eliyahu er zo zeker van zijn dat zijn verblijf in het huis van de weduwe zal duren tot het einde van de droogte? En waarom maakt hij de regenval afhankelijk van de hand van God? Het is niet Eliyahu zelf die "sleutel tot de regenval" bezit; het is niet door zijn woord dat de regen moet terugkeren - "behalve door mijn woord!" Zoals in vele andere gevallen in de *Tenach*, onthult de GESCHREVEN vorm een belangrijke mate van betekenis in het begrijpen van het verhaal. De schriftelijke vorm in onze vers legt bloot wat in het hart van de spreker verborgen ligt: "Geef [of "U zult geven"], o God, regen op het oppervlak van het land." Het is bijna een pleidooi van Eliyahu: "Alstublieft, o God, moge het Uw wil zijn regen op het oppervlak van het land te geven." M.a.w.: "Neem de verantwoordelijkheid voor de regenval terug; verlos mij van [de taak van] de sleutel voor de regen vast te houden." In deze zin onthult Eliyahu, voor de eerste keer, enige aarzeling in zijn positie. Iedereen die niet bekend is met Eliyahu en de achtergrond van het verhaal (zoals de weduwe) hoort in deze woorden een duidelijke uitdrukking van zijn wens dat God weldra regen zou sturen. Het lijden van de weduwe en Eliyahu's behoefte om van haar voedsel te leven op een manier die hem ongemak bezorgt, brengt de profeet voor de eerste keer, tot het in woorden uitdrukken van een nieuwe houding. Toch is hij nog niet klaar om zijn gelofte in te trekken. De woorden "tot God regen zal geven op het oppervlak van het land" zijn meteen geuit na zijn aanroeping van het wonder, waarvan het hele doel is Eliyahu's bestaan in Tzarfat te vergemakkelijken terwijl de droogte voortduurt. Wanneer aan de voorwaarden rijp worden voor een opheffing van het decreet van de droogte, als gevolg van een verandering in Eliyahu's houding (volgens de volgende episode), zal God uiteindelijk hier Eliyahu's woorden herhalen, die hem de opdracht gaven:

(18:1): "Ga, verschijn voor Achav, en IK ZAL REGEN GEVEN OP HET OPPERVLAK VAN HET LAND."

Hier zegt Eliyahu tegen de weduwe:

(17:16) "... tot de dag waarop GOD REGEN ZAL GEVEN OP DE OPPERVLAK VAN HET LAND."

(M. Achten)